

в явном виде доступных для измерения или объективного сравнения параметров эффективности. Вместе с тем все авторы солидарны в понимании эффективности управления как интегрированного количественно-качественного феномена, представляющего собой соотношение между результатами и теми усилиями, которые были использованы в процессе управления.

А. Д. Черняховский считает, что эффективность управления в полной мере зависит от качества аналитической деятельности руководителей, диагностического характера функций управления, обеспечения системного подхода к их реализации [12]. Ф. С. Генов связывает повышение эффективности управления с оптимизацией каждой из управленческих функций, обновлением их содержания и методов реализации [13].

Относительно такого особого вида деятельности, как управленческая, Г. В. Щекин предлагает использовать в качестве показателей эффективности качество реализации руководителем управленческих функций и степень его влияния на результативность деятельности всего коллектива [8].

При этом авторы согласны с мнением Р. С. Немова, понимающего под эффективной такую деятельность коллектива, когда:

достигнуты основные учебные, трудовые и воспитательные цели;

решены стоящие перед коллективом задачи, соответствующие нормативным требованиям;

имеет место сверхнормативная деятельность в трех ее основных областях — профессионально-трудовой, образовательной и воспитательной, понимаемая как соответствие социальным ожиданиям, которые не могут быть предъявлены как нормативные [14].

Таким образом, из материалов проведенного теоретического исследования представляется возможным определить следующее:

эффективность управленческой деятельности является не абсолютным, а относительным явлением, связанным со степенью реализации потенциала группы в ходе деятельности, и обуславливается спецификой управляемой системы, целью и задачами функционирования организации на определенном этапе;

эффективность управленческой деятельности характеризуется конечным результатом деятельности организации и степенью влияния на него руководителя;

эффективность управленческой деятельности зависит от качества реализации руководителем управленческих функций, характеристик управленческого взаимодействия, уровня развития первичного коллектива, а также личностных и деловых качеств руководителя и членов организации.

Управленческая деятельность, как и любая иная деятельность, может характеризоваться разным уровнем ее качественных параметров, выполняться с большей или меньшей эффективностью. Это, в первую очередь, зависит от тех профессиональных и личностных качеств руководителя, необходимость в которых детерминирована содержанием и характером управленческой деятельности. Вместе с этим, как указывает Н. Л. Коломинский, сам руководитель не может обладать всеми необходимыми качествами, ему нужно опираться на знания и опыт сотрудников, стимулируя их участие в управлении организацией [15]. Становится очевидным, что характеристики использования управленческого потенциала группы также влияют на эффективность управленческой деятельности руководителя.

Наряду с этим межличностные отношения, которые складываются в процессе принятия на себя каждым членом группы целей и задач совместной деятельности, являются своеобразным показателем уровня сплоченности, организованности и зрелости коллектива, его способности оптимально выполнять стоящие перед ним задачи. Следовательно, они также оказывают значимое влияние на эффективность управленческой деятельности.

Таким образом, профессиональные и личностные качества руководителя, членов управляемой группы и управленческого взаимодействия являются детерминантами эффективности управленческой деятельности.

По результатам проведенного исследования можно сделать следующие *выводы*:

1. Управленческая деятельность является специфическим сложным видом деятельности, признаки которой в своей совокупности образуют определенный симптомокомплекс присущих ей особенностей. Решение задач повышения эффективности управленческой деятельности основывается на понимании ее социально-психологического содержания и особенностей.

2. Эффективность управленческой деятельности — относительный интегрированный количественно-качественный феномен, определяющий соотношение между результатами и теми усилиями, которые были использованы в процессе управления.

3. Эффективность управленческой деятельности зависит от психологических характеристик личности руководителя, членов группы и управленческого взаимодействия.

Литература: 1. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. — М.: Политиздат, 1975. — 304 с. 2. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. — СПб.: Питер, 2001. — 720 с. 3. Ломов Б. Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. — М.: Наука, 1984. — 444 с. 4. Карпов А. В. Психология менеджмента: Учебное пособие. — М.: Изд. "Гардарики", 2000. — 584 с. 5. Кабаченко Т. С. Психология управления: Учебное пособие. — М.: Педагогическое общество России, 2000. — 384 с. 6. Свенцицкий А. Л. Социально-психологические проблемы управления. — Л.: ЛПУ, 1975. — 256 с. 7. Шадриков В. Д. Способности и деятельность. — М.: ЭКСПО-Пресс, 1995. — 360 с. 8. Щекин Г. В. Как эффективно управлять людьми: психология кадрового менеджмента. — К.: МАУП, 1999. — 400 с. 9. Журавлев А. Л. Принцип системного подхода в исследовании психологии трудового коллектива // Принцип системности в психологических исследованиях. — М.: Прогресс, 1990. — С. 21 — 33. 10. Карамушка Л. М. Психологічні основи управління у системі середньої освіти: Навч. посібник. — К.: ІЗМН, 1997. — 180 с. 11. Мельник Л. П. Психологія управління: Курс лекцій. — К.: МАУП, 1999. — 176 с. 12. Черняховский А. Д. Организация управления. — К.: МАУП, 1998. — 180 с. 13. Генов Ф. С. Психология управления. — М.: Просвещение, 1982. — 284 с. 14. Немов Р. С. Социально-психологический анализ эффективной деятельности коллектива. — М.: Педагогика, 1984. — 284 с. 15. Коломинский Н. Л. Психология менеджмента в освіті (соціально-психологічний аспект): Монографія. — К.: МАУП, 2000. — 288 с.

Стаття надійшла до редакції
07.03.2007 р.

УДК 811.111:378.147

Агаджанова Р. М.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

In the article competence approach and concepts competence and the competencies, and also a way of improving students' competencies are considered by use of technology of monitoring. Key words: competence approach, competence, competencies, monitoring.

Розширення Європи призвело до радикальних змін у сфері освіти. Україна, яка обрала шлях на європейську інтеграцію, здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог, працює над практичним приєднанням до

Болонського процесу. Створення до 2010 року Європейського простору вищої освіти висуває складні завдання щодо збільшення мобільності студентів, більш ефективного міжнародного спілкування, легшого доступу до інформації та більш глибокого взаєморозуміння. Безперечно, на даному етапі знання англійської мови сприяють підвищенню мобільності та конкурентоспроможності на ринку праці. Освітнянський простір, реагуючи на вимоги, запроваджує нові підходи, навчальні програми й нову термінологію. З'являється новий термін "компетентнісний підхід". Отже, метою даної статті є розгляд поняття компетентнісного підходу, компетентності та компетенції, визначення загальних і професійно орієнтованих комунікативних мовленнєвих компетенцій, які сприяють ефективному процесу вивчення англійської мови у вищому навчальному закладі (ВНЗ), та висвітлення якості їх формування у студентів немовного ВНЗ шляхом моніторингу.

Трансформаційні процеси, що відбуваються сьогодні в житті суспільства, стосуються всіх сфер його діяльності й існування, зокрема освітньої сфери як основоположної компоненти формування світогляду особистості. Швидкий розвиток прогресу, процес суспільних переворотів, змін геополітичної карти світу, наукових винаходів та їх упровадження в життя вплинули на вимоги, що стоять перед освітніми системами, які потребують нового підходу до освітньої діяльності, який би забезпечив формування творчої особистості з високим рівнем самоорганізації та моральності [1, с. 6]. Процес виховання такої особистості має починатися з дошкільного віку, продовжуватися в середній та вищій школах і не закінчуватися до припинення продуктивної діяльності особистості. Необхідно сформувати особистість, яка б демонструвала ефективну поведінку в суспільстві даного етапу розвитку. Сучасні роботодавці в більшості країн зазвичай задоволені рівнем технічних знань випускників вищих навчальних закладів, проте вони часто відзначають як ваду сучасної освіти невпевненість випускників і брак досвіду при інтеграції й застосуванні знань у процесі прийняття рішень. Таким чином, головним стимулом для розвитку зусиль у галузі компетентнісного підходу в освіті стали вимоги бізнесу та підприємництва. Допомогти студентам навчитись знаходити правильні рішення в конкретних ситуаціях, навчальних, життєвих, потім професійних — одне із завдань освіти. Сьогодні провідні фахівці США, серед яких і дослідник Д. Равен, визначають три основних компоненти в компетентнісній освіті: формування знань, вмінь і цінностей особистості [1, с. 18]. Зрозуміло, що, перш ніж говорити про формування загальних та професійно орієнтованих комунікативних мовленнєвих компетенцій у студентів, необхідно розглянути ключові поняття і положення компетентнісного підходу.

Сучасні науковці О. В. Овчарук, О. І. Пометун, О. І. Локшина та інші вивчали досвід зарубіжних країн у сфері компетентнісного підходу до формування освіти. О. Я. Савченко, Н. М. Бібік, С. Е. Трубочева, Л. І. Паращенко розглядали складові реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі [1]. Погоджуючись з більшістю українських педагогів стосовно трактування основних понять цього підходу, визначимо, що термін "компетенція" розуміється передусім як коло повноважень будь-якої особи. В межах своєї компетенції особа може бути компетентною або некомпетентною в певних питаннях, тобто мати/набути компетентність у певній сфері діяльності. Оскільки йдеться про процес навчання й розвитку особистості, що відбувається в системі освіти, то одним із результатів освіти й буде набуття людиною набору компетентностей, які є необхідними для діяльності в різних сферах суспільного життя [1, с. 66].

Під поняттям "компетентнісний підхід" О. І. Пометун розуміє спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових і професійних компетенцій особистості. Результатом такого процесу буде формування загальної компетентності людини, що є сукупністю ключових компетенцій (які можна об'єднати в групи: соціальні, мотиваційні, функціональні), інтегрованою характеристикою особистості. Така характеристика має сформуватися в процесі навчання й містити знання, вміння, ставлення, досвід діяльності та поведінкові моделі особистості [1, с. 66]. Таким чином, компетенцією є від-

носно цілісна множина знань, вмінь та навичок фахівця, яка сформована в результаті освітньо-виховної діяльності.

Компетентнісний підхід реалізується тоді, коли навчальні програми спрямовані на формування життєвих і професійних компетенцій, а організація кадрової, навчально-методичної, наукової, виховної роботи забезпечує це формування, в тому числі через використання діяльнісного принципу, який є невід'ємною частиною цього підходу.

Одним із головних завдань, через яке реалізується діяльнісний принцип, є система діагностики якості або ступеня опанування студентом тією чи іншою елементарною компетенцією. Ця система забезпечує зворотний зв'язок викладачів зі студентом і дає можливість оцінити ефективність їхньої спільної роботи з формування комплексу спеціальних компетенцій. Як вважає О. І. Пометун, компетентнісний підхід в освіті пов'язаний з особистісно орієнтованим і діяльнісним підходами до навчання, оскільки стосується особистості студента й може бути реалізованим та перевіреном тільки в процесі виконання конкретним студентом певного комплексу дій. Він потребує трансформації змісту освіти, перетворення його з моделі, яка існує об'єктивно для всіх студентів, на суб'єктивні надбання одного студента, що їх можна виміряти [1, с. 66].

Отже, при формуванні компетентній студента важливим є зворотний зв'язок, який потрібно постійно відслідковувати для якісного формування навчальної програми. Моніторинг якнайкраще підходить для такої мети. Моніторингові дослідження є надійним інструментом аналізу різноманітних аспектів освітнього процесу [2, с. 67]. У педагогіці використовують поняття моніторингу для розгляду інноваційних процесів в освіті, наближають його до таких поширених загальнонаукових та педагогічних понять, як зворотний зв'язок, рефлексія, контроль, поточна атестація. Так, наприклад, В. М. Лізинський звернув увагу на необхідність реалізації моніторингового підходу для діагностичних процедур, що дозволяє реєструвати зміни, які відбуваються в системі за часом і змістом [3]. Г. В. Єльнікова, вивчаючи освітній моніторинг, визначає його як супровідне оцінювання будь-якого процесу в освіті для подальшого прийняття рішень і спрямування цього процесу для досягнення визначеної мети [4]. Моніторинг включає цілі, інформацію, прогнози, рішення, організацію, виконання, комунікацію, корекцію. Т. А. Борова визначає, що моніторинг пов'язаний з оцінкою реалізації цілей та планів, а його основне завдання зводиться до зменшення різниці між фактичним і наявним результатом у навчанні. Порівняння реальних результатів з еталонами та нормами в освітній діяльності є одним із етапів моніторингу, за яким настає змістова оцінка та корекція [2, с. 68]. Моніторинг забезпечує зворотним зв'язком і відомостями про рівень формування компетенцій студента. Моніторинг може здійснюватися на основі засобів збору інформації та обліку отриманих даних з подальшим їх коригуванням.

У цьому дослідженні розглядається проблема контролю за ефективністю процесу навчання англійської мови за професійним спрямуванням у немовному вищому навчальному закладі. Згідно з Рекомендаціями Ради Європи з мовної освіти у відповідь на розвиток міжнародних подій було розроблено нову програму викладання англійської мови для професійного спілкування (далі програма АМПС), яка відповідає радикальним змінам, що здійснюються в національній системі вищої освіти в Україні, які було започатковано процесом інтеграції країни в європейський простір вищої освіти, оскільки загальною метою типової програми АМПС є формування у студентів загальних і професійно орієнтованих комунікативних мовленнєвих компетенцій, що сприятиме їхньому ефективному функціонуванню в культурному розмаїтті навчального та професійного середовища [5, с. 2]. Для висвітлення вмінь студентів з англійської мови автором визначено загальні та професійно орієнтовані комунікативні мовленнєві компетенції з англійської мови для здійснення моніторингових процедур.

Як зазначено у Рекомендаціях Ради Європи з мовної освіти, з метою виконання завдань та видів діяльності, що реалізуються в комунікативних ситуаціях, до яких вони залучають студентів, застосовують певні компетенції, набуті впродовж їх-

нього попереднього досвіду. Участь у комунікативних актах сприяє подальшому розвитку компетенцій студента як короткочасного, так і довготривалого вжитку [6, с. 101]. Усі компетенції людини слугують здатності користувача мовою до спілкування і можуть розглядатися як аспекти комунікативної компетенції. Проте було б доцільно виділити ті, що не так тісно пов'язані з мовою, і ті, що є власне лінгвістичними компетенціями. У Рекомендаціях Ради Європи розрізняють загальні компетенції та комунікативні мовленнєві компетенції. Загальні компетенції включають декларативні знання, вміння й навички, "компетенцію існування", вміння навчатися. Для реалізації комунікативних намірів студенти застосовують свої загальні компетенції, розглянуті автором вище, разом з більш спеціальною, пов'язаною з мовленням комунікативною компетенцією [6, с. 108]. Комунікативна компетенція має такі компоненти: лінгвістичні компетенції, соціолінгвістичні компетенції, прагматичні компетенції. Студенти набувають протягом навчання такі лінгвістичні компетенції, як лексична, граматична, семантична, фонологічна, орфографічна та орфепічна компетенції, демонструючи свої знання й здатність використовувати формальні здібності, на основі яких можуть бути породжені і сформульовані правильно оформлені, повнозначні висловлювання. Соціолінгвістична компетенція пов'язана зі знаннями та вміннями, необхідними для здійснення соціального аспекту використання мови. Прагматична компетенція включає "дискурсивну компетенцію", "функціональну компетенцію" та "компетенцію програмування мовлення" [6, с. 122].

При вивченні іноземної мови в проекті Державного стандарту було подано мету досягнення студентами такого рівня комунікативної компетенції, який дозволяє спілкуватись. Також надано пояснення, що таке комунікативна компетенція, яка складається з трьох основних видів — мовленнєвої, мовної та соціокультурної. Комунікативна, у свою чергу, складається з чотирьох видів компетенцій — аудіювання, говоріння, читання та письма; мовна містить лексичну, граматичну, фонологічну та орфографічну, а соціокультурна компетенція охоплює два види — країнознавчу та лінгвокраїнознавчу компетенції. Саме при визначенні компонентів іноземної мови автори, описуючи результати навчання, керуються тим, що може робити студент, а саме — спілкуватись [1, с. 61].

Для відстеження якості формування вмінь студентів у ВНЗ використовуються наступні рівні володіння мовою, які запропоновані у Рекомендаціях Ради Європи з мовної освіти: елементарний користувач (A1 — інтродуктивний ("відкриття"), A2 — середній ("виживання")), незалежний користувач (B1 — рубіжний, B2 — просунутий), досвідчений користувач (C1 — автономний, C2 — компетентний) [5, с. 1]. Вважається, що введення цих рівнів в українську практику викладання й вивчення АМПС має підняти якість вивчення та викладання мов, а також зробити оцінювання рівня володіння мовою прозорим і таким, що визначається в широкому європейському форматі.

Беручи до уваги Державний стандарт базової та повної середньої освіти від 2004 року, зосереджуємося на рівні незалежного користувача — B1 та B2. Оскільки рівень володіння мовою випускників шкіл має відповідати рівню B1, очікується, що вступний рівень абітурієнтів ВНЗ має бути не нижчим рівня B1. Враховуючи результати національної реформи викладання англійської мови у загальноосвітніх школах та беручи до уваги міжнародну практику мовної освіти у ВНЗ, програма АМПС констатує, що мінімальний прийнятий рівень володіння мовою для бакалавра є B2 (незалежний користувач).

Згідно з програмою АМПС для отримання ступеня бакалавра, разом з усіма іншими професійними вміннями, студент повинен бути здатним ефективно спілкуватися англійською мовою у професійному середовищі, щоб обговорювати навчальні та пов'язані зі спеціалізацією питання, готувати публічні виступи з галузевих питань, знаходити нову інформацію в англомовних галузевих матеріалах, аналізувати англомовні джерела інформації для отримання даних для виконання професійних завдань і прийняття професійних рішень, писати професійні тексти, документи, ділові та професійні листи англійською мовою, демонструючи міжкультурне розуміння й попе-

редні знання в конкретному професійному контексті, перекладати англомовні професійні тексти на рідну мову, користуючись двомовними термінологічними та електронними словниками, програмним забезпеченням перекладацького спрямування [5, с. 3].

Згідно з навчальною програмою на курс англійської мови (за професійним спрямуванням) розраховано всього 360 годин: у середньому 234 аудиторних години, 126 годин на самостійну роботу та індивідуальне навчально-дослідне завдання. З урахуванням необхідної кількості годин, кафедрою іноземних мов ХНЕУ розроблені навчальні програми та плани відповідно до Рекомендацій Ради Європи та програми АМПС, складаються навчально-методичні посібники для розвитку загальних і комунікативних мовленнєвих компетенцій. Для проведення контролю якості формування компетенцій у студентів використовуються тести, які дозволяють діагностувати рівень володіння мовою студентів та швидко відреагувати на зміни в ефективності процесу навчання й забезпечити поступовий перехід до цільового рівня засвоєння.

Для відстеження ефективності використання навчальної програми, планів та навчально-методичних посібників у процесі розвитку компетенцій студентів у 2006 році за допомогою тестів було проведено аналіз навчальних досягнень студентів факультету "Економіка і право" з англійської мови (за професійним спрямуванням) Харківського національного економічного університету. Згідно з проведеним аналізом на початку вивчення курсу англійської мови за професійним спрямуванням було виявлено наступний кількісний склад вступного рівня студентів: A1 — 7%, A2 — 51%, B1 — 35%, B2 — 7%. Після закінчення першого курсу рівень володіння мовою студентів покращився в середньому на 6,5%, а саме студентів рівня A1 — 1%, A2 — 44%, B1 — 40% та рівня B2 — 15%. При закінченні курсу англійської мови (за професійним спрямуванням) рівень володіння мовою студентів у порівнянні зі вступним рівнем покращився в середньому на 10,5%, а саме: студентів рівня A1 — 1%, A2 — 36%, B1 — 45% та рівня B2 — 18%. Отримані результати дозволяють зробити висновки, що, по-перше, помітна тенденція більш ефективного використання загальних і професійно орієнтованих комунікативних мовленнєвих компетенцій студентами протягом курсу англійської мови за професійним спрямуванням, що, у свою чергу, говорить про ефективність навчальної програми, розроблених навчальних планів та навчально-методичних посібників, а, по-друге, оскільки стандарт рівнів володіння мовою було введено лише в січні 2004 року, то має бути перехідний період, перш ніж рівень B1 буде досягнутий більшістю випускників шкіл в Україні, і відповідно досягнення студентів ВНЗ зростуть до рівня B2. З тим щоб підняти рівень володіння мовою своїх студентів, кафедра іноземних мов ХНЕУ, виконуючи рішення трудового колективу університету про створення факультативних курсів та використовуючи пораду програми АМПС, упроваджує факультативні мовні курси [5, с. 2].

Розроблені кафедрою іноземних мов ХНЕУ навчальні програми, плани та навчально-методичні посібники на основі Рекомендацій Ради Європи та програми АМПС надають студентам можливість розвивати мовну компетенцію і стратегії, які їм необхідні для ефективної участі в процесі навчання та в тих ситуаціях професійного спілкування, в яких вони можуть опинитися. В результаті введення нової програми навчання піднімається рівень володіння мовою студентів, що, у свою чергу, сприяє їх мобільності та конкурентоспроможності на ринку праці. Оскільки всі зазначені вище документи є гнучкими і містять низку загальних рис, які дозволяють викладачам-практикам кафедри іноземних мов ХНЕУ адаптувати їх до різноманітних потреб студентів та викладачів, вважається що застосування моніторингу розвитку вмінь студентів з англійської мови надасть можливість найшвидшого реагування на зміни в ефективності навчального процесу та внесення необхідних коректив у конкретних ситуаціях.

Висновком дослідження є визначення, що для більш ефективного процесу навчання англійської мови за професійним спрямуванням у неможовому ВНЗ потрібно приділяти увагу роз-

витку загальних і професійно орієнтованих комунікативних мовленнєвих компетенцій студентів, використовувати моніторинг якості розвитку вмінь студентів з англійської мови для подальшої корекції навчальної програми. Визначення прогалів у вивченні мови має дуже важливе значення для окреслення змісту та тривалості курсу АМПС. Це є цінним орієнтиром як для викладача, так і для студента, тому що допомагає встановити, що є бажаним у даному курсі і чого реально можна досягти. Усвідомлення студентом свого вступного й цільового рівнів дозволяє розробити відповідний навчальний план для досягнення цілей програми АМПС та досягнення студентом бажаних результатів.

Література: 1. Библиотека з освітньої політики // 36. наук. пр. "Компетентнісний підхід у сучасній освіті". Світовий досвід та українські перспективи / За ред. В. Г. Кремених — К.: К.І.С., 2004. — 112 с. 2. Борова Т. А. Моніторинг якості формування професійних компетенцій у викладачів ВНЗ // 36. наук. пр. "Проблеми сучасної педагогічної освіти". Вип. 10. Ч. 1. — Ялта, 2006. — С. 62 — 70. 3. Лизинский В. М. Диагностико-аналитические процедуры и активно-игровые формы в управлении школой. Для директоров и заместителей директоров учебных заведений разных типов. — М.: Логос, 1996. — 77 с. 4. Сельникова Г. В. Научные основы развития управления заочною середньою освітою в регіоні. Монографія. — К.: ДАККО, 1999. — 304 с. 5. English for Specific Purposes, National Curriculum for Universities, British Council, Ukraine, Kyiv, 2005. — 108 p. 6. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. вид. докт. пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. — К.: Ленвіт, 2003. — 272 с.

Стаття надійшла до редакції
30.05.2007 р.

УДК 336.27

**Межейнікова В. Ф.
Межейнікова Л. С.**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

The article represents the term "tax administrating", "administrating taxes", "fiscal administrating". As well the article analyses the work of tax boards and their aims due to financial and administrative laws; the categorical term of "tax administrating" as methods and ways for fiscal parameters, conditions and accumulations of moving, financial resources distribution and redistribution as the result of main tax participants cooperation-state, taxpayer and tax organs.

Процеси, які відбуваються в економіці України протягом останніх років, вимагають перегляду пріоритетів у сфері оподаткування, визначення необхідних умов для активізації та оптимізації руху грошових потоків, активної участі суб'єктів податкових відносин у формуванні прозорих конфігурацій грошового обігу в країні. Забезпечення фіскальної складової фінансового обігу держави покладає на органи оподаткування, які є дуже важливими учасниками сформованих державою податкових правовідносин та забезпечують організацію роботи з платниками податків.

Створення прозорих і зрозумілих конфігурацій між учасниками податкових взаємовідносин — державою, органами оподаткування та платниками податків — є необхідною умо-

вою економічного зростання суспільства й поглиблення перетворень у цьому напрямку.

Серед учасників податкових відносин встановились та функціонують наступні стосунки:

державою забезпечує юридичну складову відносин з метою забезпечення своїх фіскальних інтересів;

органи оподаткування як органи виконавчої влади відповідно до покладених на них функцій забезпечують поєднання адміністративного та фінансового права шляхом здійснення зв'язків між фіскальними інтересами держави і платниками податків, які є власниками коштів та забезпечують рух фінансових потоків;

платники податків є власниками фінансових ресурсів, які підлягають перерозподілу й зарахуванню до відповідних бюджетів.

Питанням поєднання в роботі органів оподаткування функцій, визначених фінансовим та адміністративним правом, і визначенню категоріального поняття "податкове адміністрування" приділятиметься основна увага в даній науковій роботі.

Рівень розвитку національної економіки ставить перед суб'єктами податкових відносин різні завдання, проте так або інакше кінцевим результатом, який необхідно досягнути у сфері оподаткування, є забезпечення умов для виконання державою своїх функцій у всіх їх проявах. Ф. Ярошенко зазначає: "Держава, здійснюючи управлінські впливи на процес формування та реалізації податкової політики, повинна спиратися на певні закономірності, принципи, правила, що складають відповідні засади, методології державного управління податковими відносинами" [1].

Для забезпечення розвитку податкових відносин у кожного із суб'єктів виникає потреба в чіткій і зрозумілій регламентації процесів, які відбуваються під час виконання їх обов'язків.

Обов'язок держави забезпечувати учасників податкових відносин законодавчою базою з питань оподаткування потребує прийняття правових норм — законів, якими визначаються податкова політика, податкова система, структура податкових органів, цілі і суспільно важливі завдання проведеної роботи. Забезпечуючи сукупність юридичних норм, втілених у вигляді законів, які підлягають обов'язковому виконанню, держава є ініціатором створення податкового середовища та здійснює правове регулювання процесів податкового адміністрування.

Обов'язок платників податків сплачувати податки і збори в порядку та розмірах, встановлених законом, викликає рух фінансових потоків, які забезпечують перерозподільну функцію податків, тобто на їх основі перерозподіляється на макrorівні те, що вже було розподілене на мікрорівні. З іншого боку, платники податків, як юридичні, так фізичні особи, несуть юридичну відповідальність за виконання законів і норм державного регулювання.

Виникає прямий зв'язок між правом як категорією юридичною та фінансами як категорією економічною. Поєднання категоріальних понять, які мають ознаки юридичного регулювання фінансових потоків, призвело до поширення й поглибленого вивчення поняття "фінансове право".

Вивченню виниклої конфігурації присвячено багато наукових робіт. Аналіз питань, що стосуються фінансового права, важко здійснити без вивчення робіт А. Н. Гур'єва, С. І. Іловайського, А. А. Ісаєва, Ф. Лассалля, В. А. Либідєва, Ф. Нітті, І. Пательєвського, К. Г. Рау, А. Сміта, Л. В. Ходського та ін. Серед досліджень цього питання українськими авторами слід зазначити роботи П. Т. Геги, Л. М. Доли, Н. П. Кучерявенко, В. М. Федосова. Але згадані автори наукових розробок у більшості своїх робіт, спираючись на юридичні та економічні категоріальні поняття, які за своєю сутністю віднесені до фінансового права, аналізують взаємозв'язок законів, виданих державою (як категорію юридичну), та податків (як категорію фінансову). Платнику податків у цих роботах апріорі відведена почесна роль виконавця конституційних обов'язків.

Більш поглиблене занурення в проблему фіскальної складової податків та необхідність її забезпечення спонукає державу крокувати в напрямку до платників податків. Реалізація податкових відносин між державою і платниками податків здійснюється через низку прийнятих законів з питань податкової політики, визначення правил оподаткування окремими по-